

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana : Duminec'a.

Pretiuu abonamentulu :	Pretiuu insertiuniloru :	Correspondintiele se se adreseze la Redactiunea dela
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu	„BISERIC'A si SCOL'A“
„ „ „ „ jum. anu 2 „ 50 „	cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte	Er banii de prenumeratiune la
Pentru Romani'a si strainetate pe anu 7 „ — „	4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	„TIPOGRAFI'A DIECESANA IN ARAD.“
„ „ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „		

Cestiunea fondurilor comune in sinódele eparchiale si in Congresu. .

(Continuare.)

Sinódele eparchialoru Arad si Caransebesiu din 1874 aveau problem'a cea mare, de a hotari asupra sortii fondurilor comune, care dela primirea loru din Carloveti (2. Decemvre 1872) pana la 24. Iuliu 1873 au fost lasate in manipularea si bunavointi'a Preasantitulu Episcopu diecesanu Procopie Ivacicoviciu; éra atunci ele se punu sub *administratiunea unei epitropii provisorie, pana la resolvirea definitiva a cestiunei*, ce se sperá in sinódele din 1874.

In sinódele acestea se ia ca materialu si bas'a operatiuniloru sinodale in cestiunea fondurilor comune proiectulu de regulamentu privitoriu la administrarea loru, elaboratu de comisiunea mixta, a ambeloru sinóde, in Timisiór'a. In acestu regulamentu se propune la §. 1. ca fondurile bisericesci si scolarie comune dieceseloru romane gr. or. din Arad si Caransebesiu se remana nedespartite, si se se administreze in comunu, spre care scopu se se constituie o administratiune comuna, de sine statatóre cu scaunulu in Timisiór'a.

Aci dara, majoritatea din comisiunea mixta, propune pe langa administrarea in comunu, adeca nedespartirea fondurilor, inca si transpunerea loru la Timisiór'a. Fatia cu acést'a manifestatiune consistoriulu eparchialu din Caransebesiu protestéza prin memorandumu publicatu in 6 Aprilie 1874, ci aderintii impartirii remánu in minoritate si asia majoritatea sinodulu eparchialu sustiene hotarirea comisiunei, ca fondurile se se administreze in comunu prin o epitropie de sine statatóre.

Insa cu totulu alta directiune iau lucrurile in sinodulu din Arad! O comisiune speciala, compusa din Georgiu Vasileviciu, Petru Chiri-

lescu, Emanuilu Misiciu, Paulu Rotariu, Parteniu Cosma, Georgiu Dringou si Georgiu Fogarasi, fiindu insarcinata din partea sinodulu cu esaminarea elaboratulu comisiunei mixte din Timisiór'a, pentru regularea administrarei fondurilor comune, in siedinti'a sinodala dela 11/23. Aprilie 1874, facend darea de séma asupra elaboratulu amintitu, prin raportorulu ei Parteniu Cosma presentéza o propunere formala si binemotivata pentru impartirea fondurilor comune, care suna astfelu :

„Considerandu cumca o administratiune a fondurilor comune, eficace si multiamitóre pentru ambele diecese, numai atunci s'ar poté efeptu, decumva ambele diecese ar avé o jurisdictiune comuna, carea compusa din reprezentantii ambeloru diecese, in contielegere ar dispune de acestea fonduri; considerandu cumca acestu scopu este imposibilu de a-se ajunge astfelu cum se practica astadi, cand intr'unulu si acelasi timp se consultéza ambele sinóde diecesane despre unulu si acelasi obiectu, fara de-a poté sci unulu de voi'a celuilaltu, fiind prin insusi statutulu organicu taiata calea veri carei contielegeri comune; considerand in fine, cumca spesele epitropiei comune ar consumá o suma insemnata a procenteloru fundationali: *in interesulu bunei contielegeri fratiesci intre ambele diecese, pentru evitarea suspitionariloru, si neincrederea din partea unei séu celeilalte diecese*, comisiunea nu recomanda pentru primire nici *proiectulu de regulamentu* lucratu de majoritatea comisiunei mixte in Timisiór'a, nici votulu *minoritatii* acelei comisiuni, ci abatendu-se dela ambele, propune: ca ven. sinodu se binevoiésca a decide ca :

1. Fondurile comune se se impartiesca intre ambele diecese.

2. Destinatiunea loru se remana si mai de parte neatinsa.

3. In viitoriu sè se administreze prin episcopii'a diecesana, in sa separatu de alte fonduri pe langa socóta de sine statatóre.

4. Dreptu cheia la impartire se servésca numerulu sufleteloru credinciosiloru pentru ambele diecese. ¹⁾

Propunerea acést'a formulata cu asia precisiune si cunoscintia de cauza, a provocatu o lupta parlamentara dintre celea mai gloriose, ca si care de atunci nu s'a mai vediutu in sinodulu nostru! Factorii cei puternici ai comuniunei fondurilor, Domnii Babesiu si Mocioni, cari totu atunci dusera in deplinire in sinodulu din Caransebesiu hotarirea comisiunei mixte din Timisiór'a, pentru administratiunea comuna a fondurilor, venind in sinodu susceptu o noua lupta, pentrucã ceeã ce dusera in sfersitu in sinodulu din Caransebesiu, se seversiesca si in sinodulu din Arad. Interesarea de isband'a luptei de principie erã mare si in o parte si in alt'a, si prevediendu-se cã afacerea va provocã desbateri si discursuri energice si infocate, partisanii comuniunei fondurilor cât si adversarii ei, s'au invoitu ca se aléga din sinulu loru câte doi orãtori, cari se vorbésca la cestiune. Din partea celora ce sustieneau administratiunea comuna au vorbitu Dr. Alesandru Mocioni si Vincentiu Babesiu, éra din partea celora, ce sustieneau impartirea fondurilor au vorbitu Ioan P. Desseanu si Parteniu Cosma. Discursurile eminentiloru oratori parlamentari au fost foculu prin care s'a lamuritu odata pentru totdeuna cestiunea fondurilor comune. In fati'a argumenteloru din domeniulu teoriiloru inalte de economia nationala, pentru o administratiune comuna, au precumpe nitu argumentele luate din domeniulu practic si din natur'a lucrului cari in vederau necesitatea impartirii fondurilor comune.

In decursulu desbaterii deputatulu Lazaru Ionescu in numele minoritatii comisiunei mixte din Timisiór'a retrage votulu acelei minoritati, care erã pentru administratiunea comuna a fondurilor in Aradu, si se alatura la propunerea comisiunei sinodale. Si astfelu sinodulu cu 31 de voturi contra 22 au hotaritu impartirea fondurilor comune. ²⁾

De asemenea se hotaresce: „ca in viitoriu aceste fonduri sè se administreze prin episcopii'a diecesana, in sa deocamdata separatu de alte fonduri, pe langa socóta de sine statatórie.“ ³⁾ Éra cu privire la impartirea fondurilor sinodulu decide: „dreptu cheia la impartirea loru se servésca numerulu de suflete alu credinciosiloru, pentru ambele diecese.“ ⁴⁾

¹⁾ Vedi Protocolulu sinod. din Arad ex 1874. Nr. 105.

²⁾ Protocolulu sinod. din Arad ex 1874. Nr. 105.

³⁾ Protocolulu sinod. din Arad ex 1874. Nr. 116.

⁴⁾ Protocolulu sinod. din Arad ex 1874. Nr. 117.

Acì trebue se observu, cã fatia cu propunerea comisiunei, carea cuprindea in sine motivele rationale plausibile pentru impartirea fondurilor, nu se facuse nici o contra-propunere, carea se arate temeuriile neimpartibilitatii loru. Totu ce se facuse in o siedintia urmatóre erã propunerea Dlui Babesiu ca: „Deóra-ce prin votulu acestui sinodu in cestiunea cea mare a administrarei si asia dicendu a sortii fondurilor comune bisericesci si scolare, s'a nascutu diferintia esentiala si principiala intre ambele sínóde din Arad si Caransebesiu, care diferintia reclama cu urgentia o pertractare si complanare competente: acéstã cauza intréga se se substérna celuí mai de aprópe congresu nationalu bisericescu.“ ⁵⁾ Propunerea acést'a, primita din partea sinodului, cuprinde apriatu, cã votulu sinodului din Arad a decisu in privinti'a sortii fondurilor comune, si daca afacerea se trimite la congresu, acést'a urméza nu pentrucã sinodulu ar fi procesu necorect, séu ar fi decretatu impartirea fondurilor, cari ar fi indivisibile dela natur'a loru, ci pentru complanarea diferintiei si a controversei nascute intre sinodulu din Arad si Caransebesiu, dintre care unulu sustiene neimpartirea si administrarea comuna a fondurilor, éra celaltu pretinde impartirea loru. [Va urmã.]

Vadi'a bisericeii române.

(Continuare si fine.)

V.

Biseric'a se compune din membrii ei, din parochienii seau fi bisericeii.

Membrii parochiei, ori ai tractului protopopescu séu membrii Eparchieii ridica séu scadu vadi'a bisericeii, dupa cum se interesédia ei de institutiunile bisericesci, scolare si fundationale.

Ei ridica vadi'a infiintiandu institute corespundiatóre, facendu salarii corespundietóre pentru preoti, protopopi si invetiatori si alegendu preoti si protopopi dupa cerintiele timpului presentu,

Vaz'a se sustiene, când se sustiene religiozitatea si moral'a. Religiozitatea si moral'a se va sustiené atunci cand membrii sínódeloru voru simti onórea sociala, atunci voru ingrigi prin conclusele sínódeloru a se curmã desfranarea, beti'a, necercetarea bisericeii.

Totu asemenea sínódele protopopesci cari pana acum nu desvólta nici o lucrare, ci facu calatorii si ostenele de prisosu, vor cercetã cãta lipsa de ingrigire, cât campu de lucratu nu are sinodulu protopopescu? N'are decatu se iea o re-

⁵⁾ Protocolulu sinod. din Arad ex 1874. Nr. 115.

visiune despre lipsele fie carei comune parochiale si va avé destule obiecte de indreptatu si consultatu. Comitétulu protopopescu are de agende acelea ce le are comitétulu parochialu (§. 23. St. org.) Cercetandu acestea va avé destula materie a propune sinodului protopopescu. Membrii sinódeloru parochiale si protopopesci indatinati din trecutu a face numai acea ce aduce parochulu séu protopopulu, nu se mai intereséza mai departe. Preotulu séu Protopopulu obositi ba si cu neplacere cà li se facu obiectiuni, facu in multe locuri numai niste forme si nimicu mai multu esclamandu: „Constitutiunea acést'a e prea complicata; ea nu e pentru poporulu nostru“. De aci se propaga indiferentismulu si critic'a asupra constitutiunei bisericesti. Si astfeliu si constitutiunea se folosesce pentru decaderea vazei bisericesti.

Asupra consistórielor, sinódeloru eparchiale inca se critica destule, insa se le rapimu autoritatea forurilor inalte bisericesti? Atunci am rapitu vaz'a bisericii dela poporulu nostru. Atunci intrebú cine ilu mai conduce?

VI.

In urma facemu unele observari scurte si la predica si la cantarea bisericésca, zari suntú primele mijlóce, ce atingu pretiulu si stim'a de bisericica.

Observamu insa cà predic'a lipsesce in cele mai multe biserici din parochii, lipsesce si din bisericile putienelorú nóstre orasie. Acést'a lipsa da materie destula, pentruca inteliginti'a nóstra se critice cà nu se implinesce una din cele mai de capetenia datorii ale bisericii. Este adeveratu acést'a, insa caus'a — pre cât o cunóscemu noi — deoparte este lips'a de unu studiu pentru a se formá predicatorii, de alta parte este lips'a de cunoscintia la multi preoti, pentru a tiené predica. Lips'a acést'a se póte implini dupa modulu care preotii cei betrani inca implinescu adeca: punu a se ceti supt chinonicu din Chiriacodromionu, din Cazanie etc. si crestini asculta cu multu libovu. Preotii cari au percursu scólele medii potú insusi studiá din putienele nóstre carti de predicare esite in Ardealu de Andreiu Siaguna, in Bucovina: „Cuventari bisericesti de S. Andreevici,“ in Romania de Meniatu, Predicatoriulu si in Biseric'a ortodocsa etc. „Se cuvine Preotiloru, Episcopiloru ca in fiecare di si Dumineca cand crestini se aduna la bisericica se invetie pe poporu. Éra invetiandu se nu ésa din dogmele credintiei, ci se alcatuéscu dupa invetiaturile sfinților Parinti. 1)

Pentru acést'a lipsa ar trebui Ven. Consistórie a trimité tineri theologi anume ca se se

formédie predicatori romani. Pana atuncé este neaperata necesitate de o indrumare archierésca cum are se se indeplinésca acést'a lipsa in sfințele biserici.

Cantarea bisericésca a fostu in biseric'a ortodocsa mijloculu de a cuceri inimile crestiniloru pentru invetiatur'a Mantuitoriului Cristosu. Acestu mijlocu de altmintrea cu destinatiune de a cultivá si fantasi'a crestiniloru si astfeliu de a le nobilá sentiulu si cugetulu lorú, degeneréza in bisericéle románe.

Inteliginti'a critica cà sunetele acestea nu le mai potú suferi urechile. Si cu dreptu cuventu cà nu mai au nici o armonie in tonuri, pentruca anume cantareti pentru biserici nu se preparu, dara nici nu se platescu, de acést'a audimu in multe parochii cantandu-se dupa glasulu gurei, éra nu dupa cele optu glasuri, audimu vaetaturi, mionaturi si alte sberaturi, de te silesce se fugi. Cantarea in bisericica se fie cu evlavie, dulce cu fric'a lui Ddieu si cu sfiála, pentruca ea aduce lauda lui Dumnedieu. De aceea suntú oprite strigarile, tremurarile, formele teatrele si alte sunete cari producu idei stengace. 2)

Cantarea bisericésca asia numita cultivata adeca saltichia din Romania si dela Brasiovu s'a criticatu in sinodulu din Romani'a de Prea Sfinți'a Sa Episcopulu Melchisedecu, cà nu e románésca; cà consta din multe adause necrestinesci si din unu abusu alu prelungirei ei.

Cantarea bisericésca din Transilvania si Ungaria inca nu e uniforma. In Ungaria se aude intonarea vaetátore apuséna, in Ardealu diferite tonuri neuniforme.

Pentru vadi'a biserici trebuesce ingrigitu si de acestu mijlocu insemnatu alu bisericeii nóstre; trebue ingrigitu ca scolarii insusi sè se deprinda cu cantarile bisericesti, ca la alte confesiuni, altfeliu si lorule va fi timpulu prea lungu in bisericica. Dupa parerile nóstre ar fi ca theologii si pedagogii nostri se se instrueze mai multu si mai perfectu in cantarea bisericésca si deosebitu in music'a vocala, pentruca in tóte bisericéle din porochii se cante scolarii in choru la sf. liturgie.

Asupra acestoru doua subiecte: predic'a si cantarea, am facutu numai putiene observari. Ele merita insa se fie tractate specialu intr'unu modu sciintificu fiecare de catra barbatii bisericesti mai competenti. Incheiamu cu acea, cà am credintu a face unu servitiu bisericeii cu aceste observari *) a ne face insusi noua observari pentru a ne sili toti, adeca toti membrii bisericeii se ridicamu vaz'a bisericeii, éra nu prin critice aspre se o nimicimu, nici se ne estragemu a o

1) Sinodulu ecum. VI. can. 75.

*) Noi iti multumimu pentru celea comunicate si ve ceremu si pe mai departe binevoitoriulu concursu. Red.

1) Sinodulu alu VI. ecum. can. 19. Comp. Dr. can. §. 186. si 15.

mai cercetá, cãci dupa noi se va luá si poporul si ne mai fiindu elu supt biserica negresitu cá va deveni supt influinti'a strainiloru si perderea va fi aceea, cá inteliginti'a romana va fi izolata singura, éra poporul românú condusu de altii, nisce auguri durerosi, cari au si inceputu a se observá.

Varnava.

Dela sinodulu eparchialu aradanu.

(Continuare.)

Siedinti'a VII, tienuta in 9/21. Aprilie 1882, deminéti'a.

Se cetesce protocolulu siedintiei a V, si se autentica.

Se presinta telegram'a sinodului din Caransebesiu in caus'a sumei de 3000 fl. anticipate dela Epitropi'a fonduriloru comune, prin carea se cere modificarea decisului acestui sinodu de sub Nr. 189/1881 Se preda comisiunei fonduriloru comune.

Deputatulu Michaiu Starza inaintéza urmatórea propunere: a) Se se afle mijlóce pentru completarea sesiuniloru parochiali. b) Sesiunile parochiali, in tóte locurile sè se comaseze, abstragendu dela o comasare generala a comuneloru respective. c) Se se faca o organisare generala a parochieloru, enunciindu-se prin aceea organisare reducerea cutarei parochii inainte de a deveni aceea parochia vacanta, ca astfeliu se fia eschise dinainte intentiunile ce se validitéza la asemenea ocasiuni din partea celoru interesati. d) In partile mai serace ale diecesei, unde de regula si parochiele sunt mai mici, inse de comunu si mai aprópe una de alta, sè se afilieze la olalta mai multe comune pentru sustinerea unui parochu, pe langa care in casu si in timpu de lipsa, sè se sistemiseze si câte o capelania. e) Pana atunci sè se sustiena statulu quo ante avisati fiindu domnii protopresbiteri si pe langa respundere ca la deschiderea de nóne concurse se nu suferé nici o modificare in detrimentulu salarieloru preotiesci. Propunerea acést'a se transpune la comisiunea bisericesca.

Georgiu Dringau raportorulu comisiunei pentru fondurile comune, reportandu asupra petitiunei lui Dr. Atanasiu Siandoru inaintata la acestu sinodu sub Nr. 39 1882, propune si sinodulu enuncia: rogaré acést'a se restitué petentulu cu acelu adaosu, cá sinodulu a deliberatu si decinu deja in meritu cu ocasiunea desbaterii asupra reportulu Epitropiei fonduriloru comune, alu careia presiedinte este petentulu.

Acelasi reportoru cetesce reportulu comisiunei miste pentru revisiunea socotiloru dela Epitropi'a fonduriloru comune, din care reportu se vede, cumca sub administrarea Epitropiei numite in anulu 1880 s'au aflatu siese fonduri a caroru stare cu finea anului 1880 este urmatória: a) fondulu bisericescu 455.188 fl. 08 cr. b) fondulu scolariu 97.072 fl. 33 cr. c) fondulu pensionalu 28.065 fl. 19 cr. d) fondulu Balla 14.648 fl. 23 cr. e) fondulu convictualu 7.306 fl. 17 cr. f) fondulu seminarialu Rajaescis 3.712 fl. 37 $\frac{1}{2}$ cr. sum'a 605.992 fl. 87 $\frac{1}{2}$ cr. Se ié spre sciintia.

In legatura cu acést'a se repórta din partea comisiunei micste, cumca aceste fonduri in comparatiune cu anulu 1879 au crescutu in anulu 1880 peste tot cu 18.929 fl. 44 $\frac{1}{2}$ cr. Se ié spre sciintia.

Mai departe se reportéza cá sub administrarea Epitropiei fonduriloru comune se afla si fondulu aju-

torului de statu, menitu pentru usiorarea despartirii ierarhice a comuneloru micste. Se primesce spre scire, cu acea observare, cumca acestu depositu represinta sum'a de 12.409 fl. 38 cr. la finea anului 1880.

Reportulu comisiunei micste despre mobilarulu si recuisitele Epitropiei in valóre de 661 fl. 61 cr. precum si despre starea pretensiuniloru dubióse, si cele de sub procesu ale fondului scolariu, pretiulu institutului vechiu preparandialu din Aradu si imprumutulu pentru edificarea noului institutu teolpedag. din Aradu, tóte in suma de 21.022 fl. 70 cr. si in fine despre pretensiunile dubióse si cele de sub procesu ale fondului de pensuni in suma de 3017 fl. 08 $\frac{1}{2}$ cr., se ié la cunoscentia.

Reportulu comisiunei micste despre venitele fonduriloru comune, in sensulu caruia sub decursulu anului 1880 venitele se urca la cifra de 42.951 fl. 75 $\frac{1}{2}$ cr., éra erogatiunile la suma de 24.022 fl. 31 cr., remanendu astfeliu pentru exercitiulu anului 1880 unu venitu curatu de 18.929 fl. 44 $\frac{1}{2}$ cr., se primesce spre scire.

Se repórta cá Epitropi'a sub decursulu anului 1880 au tienutu trei siedintie plenarie, in cari au luat 272 conclusuri si a acordatu 111 imprumuturi ipotecarie in suma de 52.725 fl. Se primesce spre scire.

Relativu la dificultatile redicate in reportulu comisiunei micste cu privire la imprumutulu de 4000 fl. datu lui Luczai din Cianadulu micu, in urm'a propunerei comisiunei pentru fondurile comune, din motivu cá Luczai a redicatu acestu imprumutu pentru scopulu de a restituí Serbiloru sum'a convenita si obligata cu ocasiunea despartirii romaniloru de ierarchi'a serbéscá carea s'a si efeptuitu in acést'a comuna, mai departe din motivu, cá realitátile ipotecarie pe langa o intabulare anterióra de 160 fl. si unu dreptu de servitute, represinta o valóre de 26000 fl. din motivu, cá dupa sum'a imprumutata percentele in totdéuna s'au solvitu regulatu si din capitalu s'au restituitu deja 2150 fl.; si in fine din consideratiune, cá epitropi'a este chiar instruita prin sínóde a dá cu preferintia imprumuturi pentru bisericele si scólele nóstre, in care privintia nici nu póte eseróiá pururea rigórea prescria pentru imprumuturile date particulariloru, — cu referintia la acestu imprumutu, sinodulu apróba procederea Epitropiei fonduriloru comune.

Reportulu comisiunei organisatórie, facutu prin reportorulu Paulu Rotariu asupra petitiunei comisiunei de despartire ierarhica a comunei micste gr. or. romane dela biserica St. Georgiu din Fabricula Temisiorii, in urm'a propunerei comisiunei si pre langa amendamentele propuse de deputatii Vasiliu Paguba si Vasiliu Mangra, sinodulu recomanda acést'a petitiune deosebitei ingrigiri a Preasantiei Sale Domnului Episcopu diecesanu totodata si vice-presiedinte alu delegatiunei, ca se staruésca la delegatiune deslegarea grabnica si neintardiata a acesteii cause, si in casulu cand acést'a nu ar succede, se o deslege insusi in contielegere cu referintele delegatiunei conform imprejurariloru; totodata spre acestu scopu, si in interesulu tuturoru causeloru de despartire ierarhica se decide a se procurá dela delegatiunea din Sibiu tóte actele relative la aceste cause in terminu de 60 zile, in casu de lipsa trimitiendu-se chiar si unu esmisu anume pentru aducerea aceloru acte.

Reportulu consistoriului plenariu din Oradea mare, cá in decursulu anului 1881 a tienutu siese siedintie, in cari s'au decisu 40 obiecte, si cumca la

acestu consistoriu in anul 1881 au intratu 1220 numere, din cari s'au resolutu 1200, se primesce spre sciintia.

Reportulu despre mesurile si dispositiunile luate de acestu consistoriu in meritulu reconstituirei corporatiunilor nostre bisericesci, precum si despre reconstituirea lor in sensulu statutului organicu, se ie spre scire.

Reportulu acestui consistoriu asupra mesurilor luate pentru infiintarea de reuniuni de moderatiune, se primesce spre scire.

Reportulu acestui consistoriu despre venirea in vacantia a doue posturi de asesori onorari in senatulu bisericescu, se ie spre sciintia, si se decide a se indeplini numai unu singuru postu de asesoru onorariu in senatulu bisericescu.

Cu aceste siedinti'a se redica 1 ora, — era cea proxima se anuncia pe 4 ore dupa mediadi.

[Va urmá.]

Despre poporul românú si poes'ia sa.

(Continuare.)

Din cele dîse pâna aci vediuramu Dneloru si Dniloru, cum se arata fiint'ia poporului nostru in doine, fie de iubire, fie de jele, fie de doru. Asiu face inse celu mai mare pecatu cu voi'a, daca asiu incheiá acést'a galerie de petri scumpe, fara de a ve mai intretiené câteva mominte. Da! pentrucá vréu se ve presintu cea mai frumoasa icóna a sufletului românesc, in care se vedu nu numai niste simtieminte vii si alese, ci o stralucire de cea mai inalta noblétia si cultura a inimei. Nu ve mirati Dneloru si Dniloru de form'a in care vi se va presintá acésta icóna a sufletului romanesc. Ea e simpla si naturala, ca totu ce e frumosu pe lume. Dar éta geniulu poporului nostru cânta:

„Marie draga Marie
De mi-te-ar dá ma-ta mie
Te-asiu inveli in hartie
Si te-asiu pune 'n palarie.“

(doina pop. cântata pe la Aradu).

In aceste patru sire se cuprinde icón'a despre care am vorbitu. In câte-va cuvinte éta esprimatulu simplulu si naturalulu, frumosulu si sublimulu! *De i-ar da-o mà-sa lui, ar inveli-o in hartie, si o-ar pune 'n palarie.* Ce insémna aceste cuvinte misteriose? Multu, pré multu! Românulu iubescé florile, cari pe alte locuri poporul le numescé pene, — mai alesu: bujorulu, busuio-culu, rugiti'a, carugéu'a, trandafirulu si „nu-me-uitá.“ Aceste flori sau pene le pune 'n pelaria ca se-i stea bine când merge pe drumu, Duminec'a si in serbatori.

Asiadar florile sau penele sunt podób'a, mândri'a feciorului de românú. Podóba si mândrie ar fi pentru elu Maria — daca i-ar da-o mama-sa. Si pentru-ca sa convinga pe oricine despre aceea, cá Marie ar fi mândri'a lui dice

ca-ar inveli-o in hartie si asia ar pune-o 'n pelarie. Acést'a éراسي e o datina românésca a poporului nostru, cá de are ceva placutu pe lângá sine, de ísi cumpera din terguri margele si cercei, inele de credintia sau logodna, le inveli in hartie si le aduce acasa pusa pe bart'a pelariei, ca pre niste obiecte pretiuite. Invelirea in hartie insemnéza, cá nu voesce sa le atinga nimicu obiectele sale cumperate, ci sa remana totu frumoase casi nóue. Când dar vorbesce doin'a, cá Marie ar fi flóre, adeca podóba in pelarie, ne spune, cá ea ar fi podób'a si mândri'a casei romanului, si precum flórea séu pén'a e fal'a pelariei unui fecioru, tocmai asia Marie ar fi fal'a casei sale; ér hart'i'a in care ar inveli flórea e: o haina alba si simpla de mirésa, in care-si imbraca romanulu pre ursit'a vietii sale, — e stim'a, de care íi face parte cât traesce.

Asia e romanulu Dneloru si Dniloru, cáci elu nu e din némulu acelui poporu, in a carui casa e introdusa cea mai grea iobagie, unde barbatulu e domnu de pamentu, ér sot'i'a sa o iobagitia supusa pururea judecatii nedrepte a domnului! Românulu n'a primitu iobagi'a in cas'a lui; elu traesce in libertate, sot'i'a lui are drepturi egale; dar nu numai atât'a ci ea unica, si totdeuna este mândrie, este fal'a casei, fal'a vietii tieranului nostru. Acestu inaltu conceptu de dreptu si viétia casatorita, se esprime adeseori la poporul nostru prin cuvintele: „tu esti pén'a mea,“ ce le adreséza tieranulu sotiei sale — mai alesu prin partile Bihorului.

Pentru acést'a sti'ma inalta, ce pórtá románulu sotiei sale, mai tardiu elu ísi primesce resplata insutita, cáci pre aceea sotie iubitoare o vedemu in cas'a barbatulu seu leganandu unu ingerasiu si cantandu-i ca se-lu adórma:

„Nani nani cu mam'a
Cá mam'a te-a descántá
Sa te facu unu vitézu mare,
Ca Domnulu Stefanu celu mare.
Sa fii verde la resboiu
Sa scapi tier'a de nevoi!“

Ér preste unu anu — doi, aceeași mama canta:

„Nani nani copilitia
Drag'a mamei garofitia,
Cá mam'a te-a leganá
Si pe fatia te-a spalá,
Cu apa dela isvóre
Ca sa fii rupta din sóre.“

Insa copilasiulu cantatu de mama-sa sa fie vitézu, dice, cá elu are lipsa de unu frate de arme, ca impreuna se póta face prada mai mare in dusmanii tierii; de aceea pre mam'a primului baétu pre când acesta e marisioru éراسي o audimu cantându langa acelu leaganu:

„Nani nani puiulu meu
Fericite-aru Dumnedieu

Sa fi óchesiu si frumosu
Ca unu sóre luminosu.
Fetele se te indragésca
Flori in calea ta se crésca.“

Ér mai tardiu aceeași mama deplinu fericita le-
ganandu dice:

„Nani nani, dragulítia
Cresce-ai ca o garofítia,
Sa fi nalta trestióra
Alba ca o lacrimióra,
Blanda ca o turtúra
Si frumósá ca o stea!“

(pag. 381. poesii pop. ale Rom. adunate si intocmite de V. Alecsandri, Bucuresci 1867.)

Precandu am percursu acestu terenu pe cam-
pulu poesiei nóstre poporale, éta zarescu colo de-
parte apropiindu-se o fiintia cu plete albe, care
e la capetulu acestei vietii, de a carei placeri
avù si densulu o parte buna. Elu reprivindu din
fundulu cararei pe care odinióra umblá alergandu,
esclama cu unu glasu tremuratoriú si doisu:

„Floricea floricea!
Candu eramu pe vremea mea,
Câte trei mandre aveamu
Cu tustrele me iubeamu;
Una in dealu si una in vale,
Una la mijlocu de cale.
Iar de candu m'am betranitu
Fetele m'au parasitu.
Suiu in dealu cine me chîama?
Mórtea care-mi cere séma.
Dan in vale, cine-mi ride?
Mórtea care me cuprinde.“

Si apoi:

„Vai de densulu! vai de elu!
Când e omulu tenerelu
Lesne-i vine a gandi
Cátu pamentulu c'a trai,
Si dilele omului
Sunt ca flórea campului:
Diminéti'a infloresce,
Peste di se vescediesce
Si spre séra nu mai este!“

(pag. 305. poesii pop. ale Rom. adunate si intocmite de V. Alexan-
dri Bucuresci 1867.)

Cu acestea amu terminatu si partea confe-
rintiei mele despre doine! . . . .

IV.

Dneloru si Dniloru! Sa nu presupuneti, cà
prin doin'a jelitóre ce am cetit'ó la incheierea
partii prime a conferintiei mele de astadi, asiú
fi voitu a Ve lasá intr'o meditatiune despre
mórte si despre dilelele bune, ce le petrece omulu
in acésta vale a plangeriloru numita lume! Nu!
nu acésta mi-a fostu intentiunea; ci am vo-
itu, ca se Ve aratu fiinti'a poporului nostru asia,
precum este intr'adeveru, plina de o consciintia
destépta. Amu voitu sa aratu cum cânta elu con-
trastulu vietii. De o parte iubescce, își petrece,
de alta parte își aduce aminte de ce le viitóre,

tienendu totdeuna naintea ochiloru sei invetia-
turile religiunei si ale bisericeii sale nationale.

* * *

Dupa noru vine seninu, dupa tristétia: voie
buna. Asia sunt intocmite legile firei. Pre betra-
nulu venerabilu, care-lu vediuramu mai nainte
privindu din fundulu cararii acestei vietii, la dilele
sale cà au sburatu, ilu vedemu mai tardiu in-
tenderindu suftesce in hora, cându luandu si den-
sulu parte activa in dantiu, cându privindu cu
dragoste — de o lature la cei teneri si cu tru-
pulu si cu sufletulu.

Nainte de ce asiú presintá poporulu nostru vor-
bindu si in limb'a horeloru, permiteti-mi Dneloru
si Dniloru sa Ve facu o mica deosebire intre
horele poporale române.

Numele se vede a-lu filuatu dela joculu sau
dantiulu stramosiescu: hora. Printr'unele provincii
locuite de români, poporulu jóca hor'a; in altele
provincii poporulu nu are independentu acestu
dantiu sau jocu, ci mai multu e o desvoltare a
unoru jocuri mai maruntiele — cum le numescu
— si apare ca unu gradu mai inaltu de insufle-
tire si veselie a dantiatoriloru; sau in fine dan-
tiulu hor'a, nu se jóca de locu intre poporu.

„Hore — (dice dulcele poetu V. Al. pag.
poesiiloru citate 323) — se numescu si ariile ce
impreunéza dantiulu, precum si versurile ce sunt
improvisate in vremea jocului.“ Caracterulu loru
e veselu, — glumetiú si mai adesea iubitoru. Ele
sunt cantate de lautarii ce stau in mijloculu
horei, sau chiar de dantiuitori, când sunt tran-
sportati de placere. Unele scurte de 4 sau optu ver-
suri, si esprima sau o isbucnire a inimei, sau vre-o
cugetare glumétia.“

Din aceste cuvinte se vede, cà horele din
poesi'a poporala româna sunt unele lungi, unele
scurte. Cele mai lungi mi se vede a fi potrivite
pentru hora ca jocu independentu, ori si pentru
alte dantiuri poporale, din cari in decursulu ve-
seliei se desvólta hor'a formala prin prinderea
mâniloru tuturor dantiatoriloru. Cele scurte in sa
sunt mai bine nimerite pentru dantiurile merun-
tiele — jucate eschisivu prin unele locuri române.
Acést'a o afirmu pentru dóue cause. Pentrucà
lautarii cari dicu numai in vióre potu sa cânte
horile intocmai casi cei dantiuitorii in hora; dar
prin acelea locuri, unde music'a nationala a po-
porului e unu betranu cimpoiú numai, in care
sufila cimpoierulu viétia: nici vorba ca sa póta
fi cantate horele de cimpoieriu; ér dantiuitorii de
prin acelea locuri nefindu deprinsi a jóca hor'a,
ci numai dantiuri meruntiele, cari scutura câtu
de bine: pentru densii cantecele de hore scurte
sunt unicele acomodate, càci de altmintrelea scu-
turandu-se tare in jocu, hore mai lungi nu le-arú

poté nici recită necum cântá. Aceste hore scurte insa pe unde se audu, poporul le numesce: chiuituri si descântece, ce nu e a se confundá de felu cu: descântarea de diochiu si altele. Se mai adauge la cele dise si datin'a dintrunele parti ale Bihorului, — dar mai alesu ale Satumariului — unde numesce poporul hore ori ce cântecu alu seu, deosebindu numai chiuiturile de ele. (dupa marturisirea mai multoru fosti conscolari ai mei). In consonantia cu acést'a denumire a canteciloru o doina din Bihoru, ce-am audit'o si pe la Muresiu incepe: *Horire-asiiu*, horile-mi placu etc.

(Va urma.)

Atanasiu Tuducescu.

D i v e r s e.

* **Ministrulu de culte si instructiune, A. Trefort** a emisu o ordinatiune catra inspectorulu regescu de scóle din Arad, ca cu inceperea anului scolasticu viitoriu se completeze cele trei cursuri in preparandi'a de statu de aici cu unu alu IV-le cursu, pe motivulu cá trei ani sunt prea putini pentru eshauriarea materialului de invetiamentu prescisu pentru preparandii, si studintii sunt prea ingreoiati cu studiile. Noi am atrasu atentiunea ven. consistoriulu asupra necesitatii, fundate pe ratiuni didactice, de-a completá preparandi'a nóstra cu unu alu IV. cursu, inca inainte de acést'a cu trei ani. Dar n'am fost bagati in séma, si astfelu va trebui nu preste multu timpu ca se facemu la comanda, ceea ce n'am facutu de voie mai nainte.

* **Unu banchetu lui Alexandri.** — Joi in 29 Aprile v. s'a datu unu banchetu la Montpellier, in onórea d-lui Vasile Alexandri, de catra membrii societatii limbiloru romane. Cu acést'a ocaziune s'a ridicatu toaste pentru Romania si pentru ilustrulu bardu alu ginteii latine, caruia i s'a oferitu si o frumoasa statueta a Caliopei, spre aducerea aminte a uni-rei intelectuale intre cele doue natiuni surori.

† **Necrologu. Radu**, celu din urma din Golesci, a incetatu din vietia in 5/17. Maiu diminéti'a. S'au sfiřitu, fara urmasi, cáte patru fii ai lui Dinicu Golescu. Zoe Golescu, care cu dreptu cuventu erá numita mam'a Grachiloru romani, avú spaimentatórea durere d'a inmormentá ea in sa-si trei din fiii ei. Alu patrutea, Radu, dupa ce inmormentá pe fratiu si-apoi pe mam'a lui, cadia balnavu: elu muri, putem dice, de-o data cu densii. Am lipsi respectulu ce datorim toti fiiloru Alesandru, Nicolae, Ștefan si Radu Golescu, déca ne-am incercá a aminti adi aci cât au iubitu ei tiér'a loru si cât au sacrificatu pentru renascerea ei. Tot ce putem dice demuu de densii este: Juni romani! Golescii s'au dusu dupa ce si-au implinitu datori'a. Ei s'au dusu fara fii. Fia-care din voi si toti impreuna sunteti mostenitorii loru. Bagati de séma, cáci acésta mostenire este atât de mare pe cât este frumoasa si nobila. „Romanulu.“

* **Maialu.** Junimea studiósa dela institutulu pedagogicu-teologicu rom. gr. or. din Aradu va aranjá Maialu Joi in 20. Maiu st. vechiu (1. Iuniu st. n.) a. c. Petrecerea comuna impreunata cu jocuri sociale va avé locu, preste di, in „Padurea cea mare,“ ér dansulu, sér'a, in sal'a din „Paduriti'a orasiului,“ unde sub paus'a cea mare se va esecutá in costume nationale joculu istoricu „Batut'a“ si „Calusieriulu.“ Inceputulu dansului la 8 óre sér'a.

* **Bibliotec'a literara.** Sub acestu titlu, *Du Samitca*, libraru-editoru din Craiova (Romania) si-a propusu se publice o colectiune de scrieri literare, prin care se paralizeze introducerea si respandirea unui soi reu de romanuri straine, a caroru traducere urita este intrecuta numai de trivialitatea cuprinsului. In scopulu acest'a Dsa s'a adresatu la cáti-va scrietori romani de renume. Si astfelu a facutu inceputulu cu publicarea brosiurei intitulate: „*Patru Novele*“, de *Carmen Sylva*, *Alarcon*, *Bret-Harte* si din *Chinezesce*, traducere romána de *Titu Maiorescu*. Este de prisosu ca se amintimu de valórea literara a opreloru unde lucra pén'a maestra a Dni Maiorescu. De acea ne marginimu a atinge numai atât cá novelele de fatia sunt nu numai frumoasa dar sunt si interesante. Brosiur'a se póte capatá in editur'a S. Samitca in Craiova. Pretiulu 1 leu (45 cr. v. a.)

* **„Scól'a Practica“** Nr. 2 pro Maiu contine: **Planu de lectiuni** pentru scóle elementare romanesci, intogmitu pe 30 de septemani. — **Gradina scólei**, lectiuni practice din invetiamentulu intuitivu; lectiunea a 2-a: lucrurile din gradina. — **Limba romana** in scólele elementare, tractata din bucati de cetire. — **Prima aditiune cu cifre**, lectiune schitiata pentru primulu anu de scóla. — **Raportu** despre visitarea unoru scóle in Martisoru a. c. — **Bibliografie.** — **Erate.** — **Posta redactiunii.** — **Prenumeratiuni** se mai primescu, pentru cei lipsiti cu favorulu de a respunde costulu abonamentulu in 3 rate a l., dar anticipando.

* **Vendiare totala.** Alessandru Mihaloviciu negutiatoriu in Aradu, Strad'a Forray, in edificiulu institutulu teol.-pedagogicu, atrage atentiunea publiculu asupra depositulu seu de panzarii, si adeva: pánuri de lana, stoffe de coloru moderne, rufe albe pentru barbati, femei si copii, precum si ploiere, cravate, vestminte gata pentru femei si copii. Afara de aceste se potu comandá pe langa unu pretiu fórte moderatu reverendi si haine bisericesci.

* **Declaratiune.** Recercata din partea parintelui parochu si ases. cons. Mihaiu Sturza, redactiunea acesteii foi declara, cá nu Dsa este autorulu corespondintieloru publicate in acestu jurnalulu despre alegerea de preotu in Socodoru.

Buletin meteorologicu.

Diu'a.	Lun'a.	Pressiunea aerului	Temperatur'a	Cerulu
Sambata	13. Maiu	768 mm.	16.3° R.	ploiou
Dumineca	14. „	764 „	13 „	noru
Luni	15. „	763 „	12 „	„
Marti	16. „	763 „	10.3 „	plou
Mercuri	17. „	764 „	10.3 „	„
Joi	18. „	763.7 „	10 „	ploiou
Vineri	19. „	758 „	7.7 „	plou

C o n c u r s e.

Nefindu recurenti deajunsu, se deschide de nou concursu pantru deplinirea parochiei vacante de prim'a clasa din *Ecic'a-romana*, protopresbiteratulu B. Comlosiului, cottulu Torontalu, cu terminulu alegerei pe 6 Iuniu vechiu a. c.

Emolumintele sunt: un'a sesiune parochiala de 30. jugere pamentu aratoriu de class'a prima, stol'a si birulu parochialu usitatu dela 240 case; — care beneficiu calculatu in bani da venitulul anualu de 800 fl. v. a.

Doritorii de a concurge la acést'a parochia sunt avisati a-si aterne recursele instruite conformu dispusetiuneloru statutului organicu si a regulamentului congresualu la subscrisulu vicariu protopopescu in Toraculu-mare, per: Bega-Szt-György si a se presentá nainte de alegere in vr-o Dumineca séu serbatóre la S. Biserica spre a-si aratá desteritatea in cantare respective predicare. — Se mai notifica: cá alegandulu parochu are se imparta beneficiulu parochialu cu veduv'a preotésa in anulul curinte.

Ecic'a-romana 19 Aprile 1882.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Paulu Tempea**, m. p. vic. protop,

Pentru deplinirea parochiei vacante de class'a a don'a din comun'a *Sarcea-romana*, protopresviteratul B. Comlosiului, in cottulu Torontalu, escrie concursu cu terminulu alegerei pe **13 Iuniu vechiu a. c.**

Emolumintele sunt:

Un'a sesiune parochiala de 30 jugere pamentu aratoriu de classa prima si 3 jugere pasiune; — stol'a si birulu preotiescu dupa norm'a stolara eparchiala cea mai noua dela 168 numere de casse si 21 sessiuni urbariale, care beneficiu parochialu calculatu in bani da unu venitu anualu curatu de 720 fl. v. a.

Doritorii de a concurge la acést'a parochia sunt avisati a-si aterne recursurile instruite conformu dispusetiuniloru statutului organicu si a regulamentului congresualu la subscrisulu vicariu protopopescu in Toraculu-mare, per: Bega-Szt-György, — si a se presentá nainte de alegere in vre-o Dumineca séu serbatóre la S. Biserica spre a-si aratá desteritatea in cantare respective predica. — Se mai notifica: cá alegendulu parochu va folosi sesiunea parochiala numai din tómn'a anulul curinte.

Sarci'a-romana 27 Aprile 1882.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Paulu Tempea** m. p. vic protop.

In urmare decisului V. Consistoriu diecesanu de sub nrulu 110/31 scol. a. c. devenindu in vacantia statiunea invetiatorésca din *Misica*, comitatulu Aradului, inspectoratul Siepreusului, prin acést'a se deschide concursu cu terminu de alegere pe **18 Maiu st. v. a. c.** pe langa urmatoriulu salariu:

1. In bani gata 160 fl. v. a. 2. 10 cubule de grâu si 6 cubule de cucuruзу; 3. 50 de magi de fenu, rescumparate de comuna cu bani gata; 4. 13 jugere de pamentu parte aratoriu parte fenatiu; 5. Pascu de 3 jugere; 6. Cuartiru cu 2 chilii si camara si unu intravilanu de 800 □; 7. 12 orgii de lemne, din care are se se incaldiésca si scóla; 8. Accidentiile: dela mortu mare 50 cr. dela micu 30 cr. dela maslu 40 cr; 9. Diurne pentru conferintie; 10. 12 fl. pentru curatitulu si incalditulu scólei peste anu; 11. Spesele scriptoristice dupa recerintie, le va plini episcopulu scolariu.

Doritorii de a fi alesi se-si adreseze recursorile, — proveidute cu documintele necesarii in intie-

lesulu „statutului orgenicu“ si a „normeloru de invetiamentu,“ precum si cu atestate despre purtarea loru morala, — comitetului parochialu din *Misica*, si se le trimita pana la 17 Maiu subsemnatului inspectoru scolariu in Siepreusiu (Seprös). Cele intrate mai tardiu nu se vor lua in consideratiune.

Recurentii se poftescu a participa baremu odata pana la alegere, la servitiulu Ddieescu in fatia locului pentru asi arata desteritatea in cantari si tipicu.

Misica, 21. Apriliu 1882.

Comitetulu parochialu.

Mihailu Sturza m. p.
inspect.de scóle

Pentru vacant'a parochie *Archisiu*, protopresbiteratul Belielui impreunata cu statiunea invetiatorésca de acolo, se publica concursu pe langa urmatoarele emoluminte: Cele preotiesti sunt:

1) Pamentu aratoriu de 16 cubule de classa 1; a 2) Dela 100 Nr. de casa câte $\frac{1}{2}$ mesura cucurudiu sfarmatu; 3) Venitele stolare compute anualminte la 100 fl. v. a. 4) Cortelu cu 3 chilii, cu gradina pentru legumi. Cele invetiatoresti sunt:

1) Pamentu aratoriu de 5 cubule; 2) 8 cubule de bucate $\frac{1}{2}$ grâu $\frac{1}{2}$ cucurudiu; 3) In bani gata 24 fl.v.a.

Doritori de a ocupa acestu postu sunt avisati a-si aterne recursele loru instruite in sensulu, statutului organicu Dlui Administratoru Protopresbiteralu Iosifu Pinti'a, celu multu pana in diu'a de **21 Maiu** cand deodata se va tiné si alegerea.

Archisiu, la 12 Aprilie st. v. 1882.

Comitetulu parochialu.

Incontielegere cu mine: **Iosifu Pinti'a** adm. protop.

Conform ordinatiunei Venerabilului Consistoriu dtto 28 Decembre a. tr. Nr. 901. B. se escrie concursu pentru ocuparea parochiei de classa I din comun'a gr. or. *Foen*, protopresbiteratul Ciacovei, dieces'a Caransebesiului, cu terminu pana la **18 Maiu st. vechiu** anulul curinte, in carea di se va tienea si alegerea.

Dotatiunea impreunata cu acést'a parochie este si anume:

a) Una sesiune parochiala class'a prima, constatore din 30 jugere pamentu aratoriu, si 3 jugere pasiune in izlazulu comunalu.

b) Stólele dela 260 case, respective dela 1473 suflete dupa norm'a stolara provisorie a diecesei Caransebesiului, aprobata de sinodulu eparchialu din anulul 1880.

c) Birulu usuatu in comuna adeca câte 60 oche grâu de fie care sesiune.

Pe langa observarea § 15 din regulamentulu pentru parochii, doritorii de a ocupá acést'a parochia, sunt avisati recursele loru instruite in sensulu statutului organicu bis: si adresate catra comitetulu parochialu, a-le subscrerne oficiului protopresbiteralu in Ciacova.

Domnii competenti vor binevoi a-se presentá indecursulu intretimpului premergatoriu alegerei la s. biserica in retpectiva comuna, spre asi arata desteritatea in cantari si cuventari.

Foen din siedinti'a comitetului parochialu tienua in 1. Aprile, 1882.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu adm. protopresbiteralu **Paul Jancu** m. p.